

Η Πολιτιστική ανάπτυξη ως παράγοντας της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης: μελέτη περίπτωσης η πολιτιστική πολιτική του Δήμου Μελισσίων.

Ανθή Κατσιρίκου

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Πειραιώς, anthi@unipi.gr

Ιανουάριος 2007

Περίληψη

Η παρούσα εργασία ανιχνεύει την πολιτιστική δραστηριότητα του Δήμου Μελισσίων και το κατά πόσον σχετίζεται η πολιτιστική του πολιτική με την αναπτυξιακή του στόχευση. Για την επεξεργασία του θέματος κρίνεται αναγκαία η καταγραφή του θεωρητικού πλαισίου, καθώς και η ανίχνευση των ιδιαιτεροτήτων του ελληνικού χώρου. Η εργασία καταγράφει τη δομή του Δήμου Μελισσίων, ως προς τα πολιτιστικά θέματα, προχωρά στο περιεχόμενο της πολιτιστικής πολιτικής του Δήμου και καταλήγει στις πρακτικές που οδηγούν στη σύνδεση ή μη πολιτισμού και κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης.

Λέξεις κλειδιά: Πολιτιστική Πολιτική, Πολιτιστική Ανάπτυξη, Οικονομική Ανάπτυξη

1. Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία ασχολείται με την στάση της τοπικής αυτοδιοίκησης απέναντι στον πολιτισμό. Η τοπική παραγωγή και η οργάνωση πολιτιστικών γεγονότων έχει αποδειχθεί εξίσου σημαντική και δυναμική δραστηριότητα με την κατανάλωση πολιτισμού και αποτελεί αναπτυξιακό παράγοντα στο χώρο και στο χρόνο, που τροφοδοτεί και τροφοδοτείται από τη δημιουργία δομών, λειτουργιών, υπηρεσιών διευκόλυνσης της πολιτιστικής παραγωγής. Πρόκειται για ένα πλέγμα σχέσεων, αλληλεξαρτήσεων, αλληλοτροφοδοτήσεων και κυρίως για ανθρώπινα κανάλια επικοινωνίας που συναντώνται, διασταυρώνονται, καταργούνται, επεκτείνονται κλπ, όπως κάθε τι ζωντανό.

Ειδικότερα, σκοπός της εργασίας είναι η διερεύνηση της σύνδεσης πολιτιστικής και κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης στο Δήμο Μελισσίων. Οι στόχοι της εργασίας,

πέραν της θεωρητικής οροθέτησης, είναι η αναζήτηση της οργάνωσης του Δήμου στον πολιτιστικό τομέα, η καταγραφή της πολιτιστικής πολιτικής του, δηλαδή η αναφορά στις κύριες δραστηριότητές του και σε ποιο βαθμό επιδιώκεται ή/ και επιτυγχάνεται η σχέση μεταξύ πολιτισμού και ανάπτυξης.

Για τις ανάγκες της εργασίας χρειάστηκε η συζήτηση με τη δημοτική σύμβουλο, υπεύθυνη του πολιτιστικού τομέα του Δήμου Μελισσίων. Η συζήτηση περιέχεται στο επισυναπτόμενο ερωτηματολόγιο, στο παράρτημα. Το ερωτηματολόγιο βασίστηκε στη μελέτη της βιβλιογραφίας που είχε προηγηθεί και καλύπτει μian ευρεία γκάμα θεμάτων, δραστηριοτήτων και λειτουργιών, προσπαθώντας να προβλέψει μια ποικιλία υπηρεσιών που αντικατοπτρίζουν τον αναπτυξιακό προσανατολισμό. Η πληροφόρηση για την πολιτιστική πολιτική του Δήμου Μελισσίων συμπληρώνεται από την ιστοσελίδα του Δήμου.

2. Θεωρητικό πλαίσιο εξέτασης του θέματος.

2.α. Η οργάνωση του πολιτιστικού τομέα της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Η κουλτούρα έχει αναδειχθεί τις τελευταίες δεκαετίες ως ένας σημαντικός παράγοντας περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης σε διάφορες χώρες. Με την πρώτη ανάγνωση μοιάζει αυταπόδεικτη η ρήση, παραπέμποντας άμεσα στις περιοχές με τουριστικό ενδιαφέρον, στα αστικά κέντρα με την καλλιτεχνική δραστηριότητα και τις υποδομές, πχ θέατρα, εκθεσιακοί χώροι, εμπορικά κέντρα, εστιατόρια. Όμως η διάδοση της άποψης αυτής οφείλεται στην προσπάθεια πολιτιστικής ανάπτυξης όλων των περιφερειών και των τοπικών κοινωνιών, ανεξάρτητα από το αν διαθέτουν συγκριτικό τουριστικό πλεονέκτημα και της συμβολής της στην οικονομική ανάπτυξη.¹

Έχουν εμφανιστεί διάφορες διαστάσεις περί την πολιτιστική πολιτική, κυρίως διχοτομικές αντιλήψεις, όπως πολιτικές για την οικονομική ή την κοινωνική ανάπτυξη, πολιτικές παραγωγής ή κατανάλωσης πολιτιστικών αγαθών, πολιτικές οδηγούμενες από τη ζήτηση ή τη προσφορά. Στο δυϊσμό αναφέρεται ο Schuster (2002) και η Wise (2002) που τον επεκτείνει: κληρονομιά/ γκαλερί, λαϊκές/ συντεχνιακές, επιχορηγούμενες/ συντηρούμενες τέχνες, επαγγελματίες/ εμψυχωτές κλπ ενώ είναι φανερή η αναγκαία συνύπαρξη των δύο.

Σύμφωνα με την Κόνσολα (2006, σ. 28) ο όρος πολιτιστική πολιτική είναι «ένα σύστημα σκοπών, μέσων και φορέων, που συνδυάζονται σε ένα πρόγραμμα για να επιτευχθεί η

¹ Βλέπε και Κόνσολα (1999), *Πολιτιστική δραστηριότητα και κρατική πολιτική στην Ελλάδα*. Αθήνα. Αποδελτιώνεται από την Μπιτσάνη (2004, σ. 134). Αναφέρεται στη σπουδαιότητα εναρμόνισης των δύο πολιτικών, της περιφερειακής ανάπτυξης και της πολιτιστικής ανάπτυξης. Ο Schuster (2002) επίσης, μεταξύ των αιτίων ανάπτυξης της περιφερειακής πολιτιστικής πολιτικής, αναφέρει και τη διεκδίκηση μεγαλύτερων κρατικών πόρων.

ενίσχυση και η διάδοση του πολιτιστικού φαινομένου μιας κοινότητας για μια δεδομένη χρονική περίοδο.»² Η Μπιτσάνη (2004, σ. 119 κ.ε.)³ στην περιγραφή της πολιτιστικής πολιτικής αναδεικνύει την ανθρώπινη συμβολή, ενώ καταγράφει τους στρατηγικούς στόχους της πολιτιστικής αποκέντρωσης:

1. Διευκόλυνση της πρόσβασης στον πολιτισμό όσο το δυνατόν ευρύτερων ομάδων του πληθυσμού της χώρας,
2. Ενεργοποίηση του τοπικού πληθυσμού στον προγραμματισμό της πολιτιστικής δράσης,
3. Ισόρροπη χωρική κατανομή της πολιτιστικής υποδομής (βιβλιοθήκες, κινηματογράφοι, πινακοθήκες, πολιτιστικά κέντρα, θέατρα, καλλιτεχνικές σχολές κ.λ.π.),
4. Ανάπτυξη καλλιτεχνικής παιδείας, καλλιέργεια του κοινού και του εν δυνάμει τοπικού καλλιτεχνικού δυναμικού,
5. Δημιουργία θετικής εικόνας και βελτίωση της ελκυστικότητας των πόλεων συγκράτηση του υπάρχοντος πληθυσμού και προσέλκυση νέου, μέσω της πολιτιστικής άνθησης,
6. Βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων από την Τ. Α. πολιτιστικών υπηρεσιών.

Στις ανωτέρω αναφορές, αλλά και στη λοιπή βιβλιογραφία, εμφανίζεται έντονα η δημιουργική παρουσία των πολιτών, η ενεργή συμμετοχή στην καλλιτεχνική ζωή, όσο το δυνατόν περισσότερων ανθρώπων, είτε στη διοργάνωση των πολιτιστικών δρώμενων ή στη δημιουργία τους. Η έννοια της πολιτιστικής πολιτικής λοιπόν, που κερδίζει έδαφος, είναι η δημιουργία πολιτιστικών γεγονότων, αντί για την υψηλή καλλιτεχνική ποιότητα και τις ευκαιρίες του κοινού να προβληματιστούν. Είναι, δηλαδή, ο εκδημοκρατισμός της κουλτούρας, με την ατομική και συλλογική έκφραση όλων των κοινωνικών ομάδων, μεταξύ αυτών και παιδιά, γυναίκες, «περιθωριακές» ομάδες, μετανάστες. (Δαράκη, 1996, Bayliss, 2004, Wise, 2002, Schuster, 2002, Μπιτσάνη, 2004, σ. 133)

Η επιτυχία προϋποθέτει χάραξη εθνικής, περιφερειακής και τοπικής πολιτικής. Προϋποθέτει επίσης, αξίες, στόχους, προγραμματισμό, αποφάσεις για τη στρατηγική και τις προτεραιότητες, μηχανισμούς παρέμβασης, συμμετοχικές διαδικασίες και για συλλόγους και για άτομα, ευρύ και εκτενή διάλογο με τους πολίτες και τις κοινωνικές

² Βλέπε και Schuster (2002) που παραθέτει σειρά ορισμών.

³ Παράβαλε και με τον Durantaye, 2002, την εμπειρία του Κεμπέκ, όπου αρκετές υποδομές υπάρχουν ήδη καλά ανεπτυγμένες και χρησιμοποιούνται ως βάση για την περαιτέρω ανάπτυξη. Μια τέτοια υποδομή είναι οι βιβλιοθήκες.

ομάδες.⁴ Απαιτεί οργάνωση, συντονισμό εθνικών –τοπικών φορέων, δημιουργία ειδικών φορέων όπου χρειάζεται, νομοθετικές ρυθμίσεις, καταμερισμό δραστηριοτήτων και πόρων (Hesmondhalgh κ.α., 2005, Schuster, 2002, Wise, 2002, Μπιτσάνη, 2004, σ. 89 κ.ε.)

2.β. Η πολιτιστική πολιτική ως μοχλός ανάπτυξης της κοινωνικής και οικονομικής κατάστασης του τοπικού πληθυσμού και της πόλης.

Ότι η πολιτιστική ανάπτυξη συμβάλλει στην οικονομικοκοινωνική ανάπτυξη⁵ μιας κοινωνίας, έχει υποστηριχθεί από διάφορους επιστήμονες, με ποικίλο περιεχόμενο: α) έμμεσα, στη βελτίωση του επιπέδου του εργατικού δυναμικού, με αποτέλεσμα την ποιοτική και ποσοτική παραγωγικότητα, την επικοινωνία, την κριτική σκέψη, τη δημιουργικότητα και την καινοτομία, την κοινωνική ένταξη (Κόνσολα, 2006, σ. 24). β) άμεσα, με τη συγκέντρωση της καλλιτεχνικής παραγωγής που δημιουργεί θέσεις απασχόλησης, ανεβάζει το κύρος της περιφέρειας, προσελκύει τουρισμό (Bayliss, 2004). γ) έμμεσα, με την επιβεβαίωση της αξίας του πολιτισμού των πολιτών και της ταυτότητας και των παραδόσεών τους, συμβάλλοντας έτσι στη κοινωνική συνοχή (Durantaye, 2002, Wise, 2002). γ) άμεσα, με τη δημιουργία θέσεων εργασίας για την κατασκευή των υποδομών. δ) άμεσα, με τη φήμη και το κύρος που παίρνει η περιοχή προσελκύει εξωτερικές επενδύσεις και πολυτάλαντο προσωπικό (Bayliss, 2004). ε) με την άνοδο της ποιότητας ζωής που συνδέεται με τη δημιουργία τοπικής πολιτιστικής ταυτότητας (Hesmondhalgh κ.α., 2005, Durantaye, 2002).

Υπάρχουν αντικρουόμενες στάσεις πάνω στην άποψη της πολιτιστικής ανάπτυξης των περιφερειών που συμβάλει στην οικονομική τους ανάπτυξη. Η υπερασπιστική ισχυρίζεται ότι η εγκατάσταση «πολιτιστικών βιομηχανιών» ή «δημιουργικών βιομηχανιών» κατά τον όρο της Wise (2002), σε μια περιοχή προσφέρει αρκετά οφέλη, μεταξύ των οποίων σημαντική οικονομική δύναμη, δημιουργία άμεσης απασχόλησης και εισοδήματος. Ο συνδυασμός κατανάλωσης και παραγωγής πολιτιστικών γεγονότων και η δημιουργία των κατάλληλων υποδομών, συνυπάρχουν με την επιχειρηματική δράση, την πληροφόρηση, την

⁴ Βλέπε Μπένος (1994) περιγράφει αναλυτικά την εμπειρία του από το Δήμο Καλαμάτα και δίνει έμφαση στο διάλογο με τους πολίτες. Επίσης στον Durantaye (2002, σ. 307) δίνει την οργανωτική και διαχειριστική διάσταση του θέματος.

⁵ Για την περιγραφή της ανάπτυξης βλέπε στη Μπιτσάνη (2004, σ. 118 κ.ε.) που αναφέρεται στην βελτίωση της υλικής ευημερίας, την εξάλειψη της φτώχειας, του αναλφαριθμητισμού, των ασθενειών, στην παράλληλη μεταβολή της διάρθρωσης της παραγωγής και των κοινωνικών δομών, ώστε να εξαλειφθεί η ανεργία και να αυξηθεί η συμμετοχή των κοινωνικών ομάδων στη λήψη αποφάσεων. Παρατίθεται επίσης και ο ορισμός της Unesco.

προώθηση των πολιτιστικών προϊόντων. Το πολιτιστικό κέντρο μπορεί να ταυτίζεται με το εμπορικό κέντρο, όπου συναντώνται υποδομές και εκδηλώσεις υψηλού κύρους, αρχαιολογικά και παραδοσιακά ενδιαφέροντα, νυχτερινή ζωή, αλλά και δραστηριότητες μαζικής κουλτούρας, ραδιόφωνο, τηλεόραση, κινηματογράφοι, εκδοτική παραγωγή κ.α. Μπορεί όμως το πολιτιστικό κέντρο να μη συμπίπτει με το εμπορικό, αλλά να βρίσκεται στις παρυφές του, σε υπάρχουσες υποδομές ή σε ένα άλλο, διαμορφούμενο κέντρο, ιστορική ή πρώην βιομηχανική περιοχή. (Bayliss, 2004, Wise, 2002)

Οι αρνητές της άποψης υποστηρίζουν ότι η συμβολή του πολιτισμού στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, είναι ασήμαντη, αφού η επιχειρηματικότητα είναι μικρής κλίμακας, οι θέσεις εργασίας λίγες και όχι καλά αμειβόμενες. Η πολιτιστική ανάπτυξη μπορεί να συμβάλει οικονομικά μόνο σε ορισμένες πόλεις και δεν μπορεί να γίνει κανόνας, για μια σειρά από λόγους, όπως οι επενδυτές διστάζουν να στηριχθούν σε τέτοια επιχειρήματα, οι θέσεις εργασίας είναι αμελητέες συγκριτικά με το επίπεδο της ανεργίας, τα πολιτιστικά δρώμενα παρέχουν μικρή οικονομική απόδοση στον ντόπιο πληθυσμό (Hajer, 1993, όπως αποδελτιώνεται από τον Bayliss, 2004, Stanbridge, 2002, Hesmondhalgh κ.α., 2005).

Η κοινωνική συμβολή της πολιτιστικής ανάπτυξης είναι περισσότερο αυταπόδεικτη, αν και πλήθος αντιδράσεων παρατίθενται στη θεωρία αυτή, όπως τις καταγράφει ο Bayliss (2004). Έχει παρατηρηθεί ότι η συμμετοχή στις τοπικές πολιτιστικές δραστηριότητες είναι ένας παράγοντας κοινωνικής ανάπτυξης. Πρόκειται για γρήγορες, ευέλικτες, χαμηλού κόστους δραστηριότητες που ανταποκρίνονται στις τοπικές ανάγκες και ιδέες, προσφέρουν ευκαιρίες κοινωνικοποίησης, επικοινωνίας μεταξύ διαφορετικών ομάδων του πληθυσμού, άρα κατανόησης της διαφορετικότητας, συνειδητοποίηση της ταυτότητας και αύξηση της κοινωνικής συνοχής (Durantaye, 2002, Wise, 2002). Άλλωστε, η συμμετοχή καθαυτή συμβάλλει στον εκδημοκρατισμό του δημόσιου χώρου, αφού όσο το δυνατόν περισσότεροι άνθρωποι δρουν στο δημόσιο χώρο, για ότι τους αφορά (Hesmondhalgh κ.α, 2005). Προϋποτίθενται υποδομές, εκθεσιακοί χώροι, αίθουσα εκδηλώσεων, βιβλιοθήκη, εργαστήρια κλπ όπου ο πληθυσμός, παράγει και ταυτόχρονα καταναλώνει πολιτισμό ή εναλλάσσει τους ρόλους. Οι δραστηριότητες αυτές δεν περιορίζονται στον ψυχαγωγικό τομέα, αλλά στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, τεχνών και τεχνικών, για τη διευκόλυνση της καθημερινότητας, της εργασίας ή της εύρεσης εργασίας.

3. Περιγραφή και ανάπτυξη της περίπτωσης του Δήμου Μελισσίων. Η πληροφόρηση αντλείται από τις απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο και από την ιστοσελίδα του Δήμου. Το

ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει (ή τουλάχιστον έγινε προσπάθεια να περιλάβει) διαφορετικές, αντιφατικές, ακραίες ενίοτε εκδοχές, στοχεύοντας στη σύνθεση του μοναδικού παζλ που αφορά τον εν λόγω δήμο. Οι ερωτήσεις που αντιστοιχούν στη πληροφόρηση, κατωτέρω, δίνονται σε παρένθεση.

3.α. Γενικές πληροφορίες. Ο Δήμος Μελισσίων έχει περί τους 30.000 κατοίκους. Δεν υπάρχει διαθέσιμη πληροφόρηση για την κατανομή του πληθυσμού σε φύλα, φυλές, ηλικίες κλπ. πράγμα χρήσιμο για τον προσδιορισμό των ομάδων –στόχου της πολιτιστικής πολιτικής. Η καταγραφή θα δήλωνε τη συστηματικότητα στη μεθοδολογία, τη στρατηγική, την αξιοποίηση των ανθρωπίνων πόρων, από όπου εξαρτάται η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα του έργου.

Τα Μελίσσια είναι αστικός, νέος δήμος, χωρίς τουριστικό και ιστορικό ενδιαφέρον, εκτός από τις 5 καμάρες της Δουκίσσης Πλακεντίας που θα αναστηλωθούν, αν και είναι άγνωστο αν ανήκει στη δικαιοδοσία του δήμου (A3).⁶

3.β. Διοικητική δομή του πολιτισμού και διαδικασίες λήψης των αποφάσεων. Το πολιτιστικό κέντρο (ΠΚ) είναι παράλληλος προς το Δήμο οργανισμός, του οποίου ηγείται ο εκάστοτε αιρετός, πολιτιστικός υπεύθυνος, δημοτικός σύμβουλος ο οποίος διοικεί με Διοικητικό Συμβούλιο (ΔΣ) αποτελούμενο από τους υπεύθυνους των τομέων. Κάθε τομέας «διοικείται» από επιτροπές ειδικών, δημοτών ή μη. Οι επιτροπές καλούν συμβούλους για την υποβοήθηση στο έργο τους. Τόσο οι επιτροπές, όσο και οι σύμβουλοι εισηγούνται προς το ΔΣ που καταρτίζει το ετήσιο πρόγραμμα δραστηριοτήτων. Εισηγήσεις υποβάλλουν επίσης οι τοπικοί φορείς και σύλλογοι. Επομένως, αν και ελλείπει ο διάλογος με τους πολίτες (Μπένος, 1994, σ. 56-57 και Δαράκη, 1996, σ. 53- 55) οι συλλογικές εκφράσεις των δημοτών εισακούονται. Το ΠΚ απασχολεί 6 μονίμους υπαλλήλους και προσωπικό του δήμου, όταν χρειαστεί (A1, A5-7). Οι κατευθυντήριοι άξονες του πολιτιστικού προγράμματος, είναι κυρίως κοινωνικά: οι πνευματικές ανάγκες των πολιτών, η έκφραση και η δημιουργικότητα, η κοινωνική ένταξη, η επιμόρφωση, η κοινωνική συνοχή και η διδασκαλία των ελληνικών (A4). Εδώ υπονοείται και η πολυεθνική πληθυσμιακή σύνθεση του δήμου, αν και ελλείπει σχετική μελέτη, επαναλαμβάνεται δε και στη δήλωση των στόχων του προγράμματος (A8): εθνικές/ φυλετικές ομάδες και νέοι, παιδιά, γυναίκες. Στην ερώτηση αυτή αγνοήθηκαν ειδικές κατηγορίες

⁶ Εννοούμε τα ιδιαίτερα στοιχεία που εμπίπτουν χωροταξικά στο δήμο και διαχειριστικά σε άλλο οργανισμό. Ερευνητέο τι ισχύει σε άλλες χώρες.

πληθυσμού επειδή εμπíπτουν στη δράση άλλων φορέων του δήμου. Κ.Α.Π.Η. Δημοτική Επιχείρηση Ανάπτυξης Δήμου Μελισσίων για την ανεργία, Γραφείο Ευπαθών και μη Κοινωνικών Ομάδων. Ως συμπέρασμα εξάγεται από εδώ, ότι ο πολιτισμός δεν έχει συνδεθεί με την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη

3.γ. *Η Χρηματοδότηση του προγράμματος* προέρχεται κατά κύριο λόγο από το Δήμο, αλλά ενισχύεται από τα δίδακτρα, από τους συνδιοργανωτές φορείς, από χορηγούς. Το ΠΚ εξαρτάται από δήμο στη διαχείριση των πόρων του (Α9), δεδομένης δε της οικονομικής στενότητας, το πρόγραμμα περιέχει κυρίως παραγωγή γεγονότων, αντί πρόσκληση συνόλων Α2). Τα κριτήρια δε, που ενθαρρύνουν την τοπική πολιτιστική παραγωγή, από κοινού με το δήμο, στην πλειοψηφία τους έχουν τη χροιά της προβολής του δήμου: χορηγίες, βραβεία, υποδομές για παραγωγή έργων και διανομή, συμβουλευτική σε επενδύσεις, ειδίκευση στην αγορά, εξάσκηση και εκπαίδευση και τα μέσα προβολής και προώθησης των φορέων. (Α10)

3.δ. *Η προβολή των πολιτιστικών δραστηριοτήτων*, αποδίδει και κοινωνικοοικονομικά οφέλη (Α11). Η προβολή του προγράμματος εκτείνεται στο σύνολο του δήμου ισομερώς, αφού μοιράζεται στα σπίτια, σε όλους τους κατοίκους (Α12-3). Το πολιτιστικό πρόγραμμα του δήμου περιλαμβάνεται στην καθημερινότητα των πολιτών, επειδή: συμμετέχουν στα δρώμενα ή στη διοργάνωσή τους ή / και επειδή τα συναντούν στα σημεία της πόλης. Δικαιώνεται εν μέρει και η άποψη που θέλει τη δημοτική αρχή συντονιστή της δράσης των πολιτών (Δαράκη, 1996, σ. 53). Ό,τι διαφαίνεται μέχρι στιγμής είναι ότι ο πολιτισμός στο δήμο Μελισσίων έχει τη μορφή και το περιεχόμενο που του δίνει η τοπική δημιουργία και το αξιοποιούμενο δυναμικό.

3.ε. *Οι πρωταρχικοί στόχοι και το περιεχόμενο του προγράμματος*. Τούτο επιβεβαιώνεται και από την επόμενη ερώτηση: οι τρεις κύριοι στόχοι της πολιτιστικής πολιτικής είναι η πνευματική ανάπτυξη των πολιτών, η έκφραση και η δημιουργικότητα και η κοινωνικότητα (Β1). Από ένα κατάλογο 38 δράσεων παραγωγής πολιτισμού, δηλώθηκαν ως πιο σημαντικά τα εξής (Β2): Θέατρο, ζωγραφική, χορός, σχέδιο (κοσμημάτων), συγγραφή, χειροτεχνήματα, κέντρα παράδοσης, μουσεία, εκμάθηση της ελληνικής σε αλλοδαπούς.⁷ Το ΠΚ δρα

⁷Στην ιστοσελίδα αναφέρονται τα εκπαιδευτικά εργαστήρια και τμήματα για παιδιά και ενήλικες: παραδοσιακοί και σύγχρονοι χοροί, θέατρο, θεατρικό παιχνίδι, αγιογραφία, ζωγραφική, κεραμική, κόσμημα μικρογλυπτική, ψηφιδωτό, ιστορία της τέχνης, χορωδία, διακόσμηση, διδασκαλία ελληνικών.

συμπληρωματικά με οργανισμούς του δήμου και με τους φορείς της πόλης,⁸ το γεγονός ότι δεν δηλώνονται συνεργασίες, ενισχύει την άποψη ότι αναπτυξιακή και πολιτιστική πορεία δεν συνδέονται. Οι εκδηλώσεις που γίνονται σε συνεργασία με τους φορείς, δηλώθηκαν ως η σημαντικότερη κοινωνική δράση και τα μαθήματα ως η σπουδαιότερη οικονομική, ενώ ενθαρρύνονται οι διαδημοτικές διοργανώσεις ή συμμετοχές, όπως χορωδιακά φεστιβάλ, θεατρικές και χορευτικές παραστάσεις. (B3-5 και B9)

3.στ. Στήριξη από το δήμο. Οι ντόπιοι καλλιτέχνες αξιοποιούνται από το δήμο ως σύμβουλοι, αλλά οργανώνουν και εκθέσεις με τα έργα τους (B6). Όσο για την πολιτική ανακάλυψης ταλέντων (B7), αν και η απάντηση που δόθηκε είναι αρνητική, νομίζουμε ότι υπάρχει σε λανθάνουσα κατάσταση, μέσα από τις δραστηριότητες και τα εργαστήρια. Ο δήμος υποστηρίζει τις δράσεις των πολιτών του, παρέχοντας υποδομές και υπηρεσίες στα εργαστήρια, εκθεσιακούς χώρους και υποστήριξη στους γονείς μικρών παιδιών που συμμετέχουν (B8). Ο κοινωνικός προσανατολισμός της πολιτικής αναδεικνύεται για μια ακόμη φορά. Αν και υπάρχει ιστοσελίδα και το πρόγραμμα εκδηλώσεων διανέμεται παντού, θεωρούμε ότι ο δήμος υπολείπεται σε πληροφόρηση και επικαλούμαστε γι' αυτό την απουσία σηματοδότησης. (B10).

3.ζ. Πολεοδομικός σχεδιασμός, προγραμματισμός του πολιτισμού. Η ενότητα αναζητά τη χωροταξική θέση των δράσεων, αφού, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, αυτή σχετίζεται και με τον εκδημοκρατισμό και την επανίδρυση του δημόσιου χώρου και τη συνύπαρξη εμπορικών και άλλων γεγονότων. Στο δήμο Μελισσίων υπάρχουν κτίρια σε διάφορα σημεία για εκδηλώσεις, το εμπορικό κέντρο δεν συμπίπτει χωροταξικά με το πολιτιστικό. Ο δήμος παρεμβαίνει μόνο στο φωτισμό και την πεζοδρόμηση των οδών, αλλά δεν μπορεί να παρέμβει στον έλεγχο της κυκλοφορίας, στις συγκοινωνίες, στην αστυνόμευση (Γ2-6).

3.η. Στρατηγική αξιοποίησης του πολιτισμού στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη. Ο χαρακτήρας της δράσης του δήμου είναι κοινωνικός (Γ7), δεν υπάρχει στρατηγική αξιοποίησης των πολιτιστικών δυνατοτήτων και δραστηριοτήτων για κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη (Γ1). Οι μαθητευόμενοι στα εργαστήρια πωλούν τα χειροτεχνήματά τους, αυτό όμως απέχει μακράν της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης από τον πολιτισμό (Γ10. Επίσης, απουσιάζει και η εκπαίδευση στη διαχείριση πολιτιστικών προγραμμάτων (Γ9).

⁸ Πχ ωδεία, αθλητικό και περιβαλλοντικό τμήμα του δήμου, Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΚΕ.Κ.Α) και Κέντρο Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Κ.Ε.Ε.).

3.θ. Σχέσεις του δήμου με τους πολίτες και την κεντρική διοίκηση. Τα προγράμματα είναι ευκαιρία συνύπαρξης επαγγελματιών και ερασιτεχνών, στους τομείς του θεάτρου και της ζωγραφικής (Γ8). Δημότες έχουν κάνει δωρεές στο ΠΚ και θα παραχωρήσουν και το λαογραφικό μουσείο που οργανώνουν.

4. Επίλογος

Όλο και περισσότερο βρίσκει έδαφος η αντίληψη της περιφερειακής και τοπικής πολιτιστικής ανάπτυξης με κοινωνικοοικονομικούς στόχους, η «ήπια επιχειρηματικότητα» ως απάντηση ή εξισορρόπηση στην συνήθεια των προηγούμενων δεκαετιών της βιομηχανικής ανάπτυξης των αστικών κέντρων με τα τόσα γνωστά ολέθρια για το περιβάλλον και τους πόρους αποτελέσματα.⁹ Η περιφερειακή πολιτιστική ανάπτυξη χρειάζεται στοχοθέτηση, στρατηγική και προγραμματισμό προκειμένου να αποβεί επιτυχής για την περιοχή που θα εφαρμοστεί. Στην προκειμένη περίπτωση, η πολιτιστική πολιτική του δήμου Μελισσίων δεν συνδέεται με την οικονομική ανάπτυξη, δεν έχει στρατηγικό σχέδιο και προγραμματισμό, έχει όμως κοινωνικό προσανατολισμό, με έμφαση στην τοπική δημιουργία και στην αξιοποίηση του υπάρχοντος δυναμικού.

⁹ Βλέπε γι' αυτά Κόνσολα (2006).

5. Βιβλιογραφία

1. Bayliss, D. (2004), «Denmark's Creative potential: The Role of Culture within Danish Urban Development Strategies». *International Journal of Cultural Policy*, 10 (1), σελ. 5-28.
2. Durantaye, Michel de la (2002), «Municipal Cultural Policies in Quebec.» *Canadian Journal of Communication*, 27, p. 305-313.
3. Hesmondhalgh, D. και Pratt, A. C. (2005), «Cultural Industries and Cultural Policy». *International Journal of Cultural Policy*, 11 (1), σελ. 1-13.
4. Schuster, J. (2002), «Sub-National Cultural Policy- Where the Action is: Mapping State Cultural Policy in the United States» *International Journal of Cultural Policy*, 8 (2), σελ. 181-196.
5. Stanbridge, A. (2002), «Detour or Dead-End? Contemporary Cultural Theory and the Search for New Cultural Policy Models». *International Journal of Cultural Policy*, 8 (2), σελ. 121-134.
6. Wise, P. (2002), «Cultural Policy and Multiplicities». *International Journal of Cultural Policy*, 8 (2), σελ. 221-231.
7. Δαράκη, Πέπη (1996), *Πολιτισμός και τοπική αυτοδιοίκηση*. Αθήνα: Πατάκης.
8. Δήμος Μελισσίων: <http://www.melissia.gr> (τελευταία επίσκεψη: 22.12.2006)
9. Κόνσολα, Ν. (2006), *Πολιτιστική ανάπτυξη και πολιτική*. Αθήνα: Παπαζήσης.
10. Μπένος, Σταύρος (1994), «Όταν η πραγματικότητα ξεπερνάει το όνειρο: το παράδειγμα της ΔΕΠΑΚ». Στο *Πολιτισμός και Τοπική Δημοκρατία: Η αφανής πλευρά μιας προφανούς σχέσης*. Αθήνα: Ε.Ε.Τ.Α.Α.
11. Μπιτσάνη, Ε. Π. (2004), *Πολιτισμική Διαχείριση και Περιφερειακή Ανάπτυξη: Σχεδιασμός Πολιτισμικής Πολιτικής και Πολιτιστικού Προϊόντος*. Αθήνα: Διόνικος.

Παράρτημα: το Ερωτηματολόγιο

Ο σκοπός του ερωτηματολογίου είναι:

- A. Η αναζήτηση του τρόπου που είναι οργανωμένος ο πολιτιστικός τομέας του Δήμου.
- B. Η πολιτιστική πολιτική του (άξονες και δραστηριότητες).
- Γ. Η διερεύνηση αν και κατά πόσον οι υπεύθυνοι για τον πολιτισμό αντιλαμβάνονται τη σχέση μεταξύ πολιτισμού και ανάπτυξης.

Με τον όρο πολιτιστική πολιτική εννοούμε «ένα σύστημα σκοπών, μέσων και φορέων, που συνδυάζονται σε ένα πρόγραμμα για να επιτευχθεί η ενίσχυση και η διάδοση του πολιτιστικού φαινομένου μιας κοινότητας για μια δεδομένη χρονική περίοδο.»¹⁰

Η συμβολή της πολιτιστικής ανάπτυξης στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη μιας κοινωνίας, έχει αναπτυχθεί και υποστηριχθεί επιτυχώς από διάφορους επιστήμονες, με το εξής περιεχόμενο: «... εκτός από την τεχνική κατάρτιση και εξειδίκευση, η πνευματική καλλιέργεια και η γενική παιδεία είναι από τους κύριους συντελεστές της παραγωγής... η άνοδος της πολιτιστικής στάθμης του πληθυσμού συμβάλλει στη διεύρυνση του πεδίου της επικοινωνίας και ενισχύει την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, των δημιουργικών πρωτοβουλιών, καθώς και την προσαρμοστικότητα στους συνεχείς και ραγδαίους μετασχηματισμούς της κοινωνικοοικονομικής πραγματικότητας. Κατά συνέπεια, βελτιώνει την ποιότητα του εργατικού δυναμικού και αυξάνει την παραγωγικότητα... οι μακροχρόνιες επενδύσεις στην εκπαίδευση, την κουλτούρα και την έρευνα... συνιστούν... επενδύσεις στην παραγωγικότητα...»¹¹

Τα ερωτήματα αφορούν πολιτικές και όχι προσωπικές απόψεις, άρα απευθύνονται στη δημοτική αρχή.

Η ταυτότητα του ερωτώμενου.

1. Ονοματεπώνυμο Δημοτική σύμβουλος, υπεύθυνη του ΠΚ
2. Δήμος: Μελισσίων
3. Τμήμα: Πολιτιστικό Κέντρο (ΝΠΔΔ)

¹⁰ Κόνσολα, Ντόρα (2006), «Πολιτιστική ανάπτυξη και πολιτική». Αθήνα: Παπαζήσης, σελ. 28..

¹¹ ο. π. σελ. 24.

4. Θέση στον φορέα: παράλληλος οργανισμός
5. Διεύθυνση:
6. Τηλέφωνο:
7. Φαξ:
8. e-mail:
9. Πληθυσμός του Δήμου: 30.000 κάτοικοι
10. Ταυτότητα του πληθυσμού: δεν υπάρχει καταγεγραμμένη κοινωνική κ.α. διαστρωμάτωση στο ΠΚ

A. Η αναζήτηση του τρόπου που είναι οργανωμένος ο πολιτιστικός τομέας του Δήμου.

A.1. Ποια η διοικητική δομή του πολιτιστικού τομέα του Δήμου και πόσοι εργάζονται σε κάθε τμήμα; (ιεραρχία- οργανόγραμμα).

A.2. Η πολιτιστική δραστηριότητα του Δήμου βασίζεται κυρίως στην παραγωγή ή στην κατανάλωση πολιτιστικών γεγονότων;

A3. Ποιο το συγκριτικό πλεονέκτημα του Δήμου, αν ανήκει στη δικαιοδοσία του Δήμου και αν ναι, πώς αυτό αξιοποιείται αναπτυξιακά; (πχ αγροτουρισμός, φυσική ομορφιά, ιστορικά μοναστήρια, αρχαιότητες που ανήκουν στη δικαιοδοσία του δήμου, συνεδριακοί χώροι, πολυχώροι κλπ).

A4. Ποιοι οι κατευθυντήριοι άξονες του προγράμματος πολιτιστικής πολιτικής;

- ✓ Πνευματικές ανάγκες των πολιτών,
- ✓ Υλικές ανάγκες των πολιτών,
- ✓ Επιμόρφωση με σκοπό την επαγγελματική αποκατάσταση/ εξέλιξη,
- ✓ Κοινωνική ένταξη,
- ✓ Κοινωνική συνοχή,
- ✓ Έκφραση και δημιουργικότητα,
- ✓ Εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας,
- ✓ Αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.

A.5. Το πρόγραμμα των πολιτιστικών δραστηριοτήτων καταρτίζεται:

- ✓ Από το Πολιτιστικό Κέντρο,
- ✓ Από τη Δημοτική Επιχείρηση,
- ✓ Από το Δημοτικό Συμβούλιο,

- ✓ Και από τους τρεις,
- ✓ Αιτούνται οι τοπικοί φορείς,
- ✓ Αιτούνται οι διάφοροι σύλλογοι και τα σωματεία,
- ✓ Αιτούνται οι παραγωγικές τάξεις,
- ✓ Αιτούνται οι εργοδοτικές οργανώσεις,
- ✓ Όλοι μαζί,
- ✓ Κανείς από αυτούς, παρακαλώ διευκρινίστε.

A6. Απασχολούνται ειδικοί σύμβουλοι (καλλιτέχνες, εμπυχωτές κλπ) στην κατάρτιση του προγράμματος πολιτιστικών εκδηλώσεων; Ναι Όχι

A.7. Ποια η διαδικασία κατάρτισης του προγράμματος; Υπάρχει διαδικασία διαλόγου με τον πολίτη;

A.8. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει πολιτιστικές δραστηριότητες που απευθύνονται στις εξής πληθυσμιακές ομάδες:

- ✓ Εθνικές/ φυλετικές ομάδες,
- ✓ Πρόσφυγες,
- ✓ Τουρίστες,
- ✓ Άτομα με μαθησιακές δυσκολίες,
- ✓ Άστεγοι,
- ✓ Άνεργοι,
- ✓ ΑΜΕΑ,
- ✓ Χρήστες ουσιών,
- ✓ Νέοι,
- ✓ Ηλικιωμένοι,
- ✓ Γυναίκες,
- ✓ Παιδιά,
- ✓ Άλλες, παρακαλώ εξειδικεύστε.

A.9. Η χρηματοδότηση προέρχεται από (σε ποσοστά επί του συνολικού ποσού που δαπανάται για πολιτιστικά θέματα):

- ✓ Τον Δήμο,
- ✓ Την πολιτιστική επιχείρηση του Δήμου,
- ✓ Προγράμματα της Ε.Ε.
- ✓ Αυτοχρηματοδοτούμενες εκδηλώσεις,

- ✓ Τους πολίτες,
- ✓ Τους διοργανωτές φορείς,
- ✓ Χορηγούς από την πόλη,
- ✓ Χορηγούς από τη χώρα,
- ✓ Χορηγούς από τις χώρες προέλευσης των διοργανωτών,
- ✓ Άλλού, παρακαλώ εξειδικεύστε.

Υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία τέτοιων κατανομών παρελθόντων ετών;

Υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τα ποσά που ο Δήμος διαθέτει;

A10. Ποια από τα ακόλουθα κριτήρια ενθαρρύνουν την τοπική πολιτιστική παραγωγή:

- ✓ Χορηγίες,
- ✓ Βραβεία,
- ✓ Δάνεια,
- ✓ Συγχρηματοδότηση,
- ✓ Υποδομές για παραγωγή έργων,
- ✓ Υποδομές στη διανομή,
- ✓ Συμβουλή σε επενδυτικές αποφάσεις,
- ✓ Ειδίκευση στην αγορά,
- ✓ Εξάσκηση, εκπαίδευση,
- ✓ Μέσα προβολής και προώθησης,
- ✓ Άλλα, παρακαλώ εξειδικεύστε.

A.11. Από την προβολή των πολιτιστικών δραστηριοτήτων σας αναμένετε κοινωνικά ή /και οικονομικά οφέλη; Ναι Όχι

A.12. Σε ποιες περιοχές του Δήμου επικεντρώνεται κυρίως η προβολή των πολιτιστικών δραστηριοτήτων;

- ✓ Εμπορική/ επιχειρηματική ζώνη,
- ✓ Κατοικίες,
- ✓ Απομακρυσμένες περιοχές,
- ✓ Παντού ισομερώς.

A.13. Σε ποιους κυρίως απευθύνεται η προβολή;

- ✓ Τοπικό πληθυσμό εν γένει,
- ✓ Πληθυσμό άλλων δήμων,
- ✓ Φυλετικό πληθυσμό (πχ Πόντιοι, Κυκλαδίτες κλπ και εθνικές μειονότητες),

- ✓ Ειδικές κατηγορίες πληθυσμού (γυναίκες, παιδιά, ηλικιωμένοι, ΑΜΕΑ, εργαζόμενοι, επενδυτές κλπ),
- ✓ Τουρίστες.

A.14. Η πολιτιστική δραστηριότητα του Δήμου περιλαμβάνεται στην καθημερινότητα των πολιτών; Και αν ναι, πώς κατά τη γνώμη σας;

- ✓ με τη συμμετοχή στα δρώμενα,
- ✓ με τη συμμετοχή στη διοργάνωση,
- ✓ με την «τοποθέτηση» των γεγονότων στο κέντρο της πόλης, άρα ο πολίτης σε κάθε του δραστηριότητα παρακολουθεί και κάποιο δρώμενο,
- ✓ με την αποκέντρωση των δρωμένων,
- ✓ Άλλο, εξειδικεύστε.

B. Η πολιτιστική πολιτική του (άξονες και δραστηριότητες).

B.1. Αναπτύξτε τρεις πρωταρχικούς στόχους της πολιτιστικής πολιτικής του Δήμου και αιτιολογήστε την επιλογή σας.

- i. Πνευματική ανάπτυξη των πολιτών,
- ii. Έκφραση και δημιουργικότητα,
- iii. Κοινωνικότητα.

B.2. Χαρακτηρίστε με μια κλίμακα από το 1 ως το 5 (5 το πολύ σημαντικό), τη σπουδαιότητα όσων από τις παρακάτω δραστηριότητες αξιοποιείτε για την κοινωνική ή/ και οικονομική ανάπτυξη του Δήμου: (η ερώτηση αφορά την παραγωγή πολιτιστικών γεγονότων)

- ✓ Θέατρο
- ✓ Σύγχρονα ρεύματα μουσικής
- ✓ Γλυπτική
- ✓ Κινούμενα σχέδια
- ✓ Ζωγραφική
- ✓ Κουκλοθέατρο/ Θέατρο σκιών
- ✓ Χορός
- ✓ Τηλεόραση
- ✓ Ανοιχτό Πανεπιστήμιο
- ✓ Αφίσες
- ✓ Κινηματογράφος
- ✓ Βίντεο

- ✓ Γραφικά με υπολογιστή
- ✓ Λαϊκή μουσική
- ✓ Γκράφιτι
- ✓ Ραδιόφωνο
- ✓ Φωτογραφία
- ✓ Διαφήμιση
- ✓ Κλασσικά είδη μουσικής
- ✓ Παραδοσιακές τέχνες και χειροτεχνίες
- ✓ Αρχιτεκτονικά ιστορικά μνημεία και κτίρια
- ✓ Εκδόσεις
- ✓ Προϊστορικά και αρχαία μνημεία
- ✓ Εικονογράφηση
- ✓ Παραδοσιακή μουσική
- ✓ Σχέδιο (ότι εννοούμε με τον όρο design: επίπλων, αντικειμένων, κοσμημάτων, χώρων, κήπων κλπ)
- ✓ Συγγραφή
- ✓ Μόδα
- ✓ Ποίηση
- ✓ Χειροτεχνήματα, γενικώς που δεν εμπίπτουν στις ανωτέρω κατηγορίες (διάφορα διακοσμητικά, κεραμική, μπατίκ, κόσμημα κλπ)
- ✓ Βιβλιοθήκες και Αρχεία
- ✓ Βυζαντινά μνημεία
- ✓ Κέντρα διάσωσης και διάδοσης της παράδοσης
- ✓ Μουσεία
- ✓ Συνέδρια
- ✓ Αθλητικές δραστηριότητες
- ✓ Περιβαλλοντικά εκπαιδευτικά προγράμματα
- ✓ Επικοινωνιακές δραστηριότητες (εκμάθηση ελληνικών σε αλλοδαπούς κατοίκους της πόλης, εκμάθηση των ξένων αυτών γλωσσών σε όποιους κατοίκους το επιθυμούν)
- ✓ Άλλα, παρακαλώ προσδιορίστε.

B.3. Αναφέρατε μία μόνο από τις ανωτέρω δραστηριότητες που θεωρείτε την σημαντικότερη για το Δήμο.

B.4. Αναφέρατε μία μόνο από τις ανωτέρω δραστηριότητες που θεωρείτε την κοινωνικά σημαντικότερη για το Δήμο.

B.5. Αναφέρατε μία μόνο από τις ανωτέρω δραστηριότητες που θεωρείτε την οικονομικά σημαντικότερη για το Δήμο.

B.6. Υπάρχει πολιτική αξιοποίησης ντόπιων δημιουργών; Παρακαλώ αναφέρατε παραδείγματα.

B.7. Υπάρχει πολιτική ανακάλυψης ντόπιων ταλέντων; Παρακαλώ αναφέρατε παραδείγματα.

B.8. Με ποια μέσα ενισχύονται/ διαφημίζονται οι δραστηριότητες των ερωτημάτων B6 και B7.

- ✓ Θεματικά εργαστήρια, κατάλληλα εξοπλισμένα,
- ✓ Εκθεσιακοί χώροι,
- ✓ Τηλεόραση,
- ✓ Ραδιόφωνο,
- ✓ Εβδομάδα δημιουργικότητας,
- ✓ Πολιτικές υποστήριξης των γονέων μικρών παιδιών που θα ήθελαν να συμμετέχουν,
- ✓ Άλλο, παρακαλώ προσδιορίστε.

B.9. Είστε ανοικτοί σε διαδημοτικές δραστηριότητες; Υπάρχει εμπειρία να αναφερθεί;

B.10. Ο Δήμος έχει μεριμνήσει για την επαρκή πληροφόρηση των πολιτών, δημοτών και μη, για την πολιτιστική του δραστηριότητα και τις υποδομές; Πχ είναι επαρκής η σηματοδότηση προς τα μουσεία, τις βιβλιοθήκες και κάθε άλλο χώρο; Υπάρχουν επαρκείς πληροφοριακές πηγές για τα πολιτιστικά του Δήμου (ιστοσελίδα, οδηγοί μουσείων και εκθέσεων, προγράμματα);

Γ. Η διερεύνηση αν και κατά πόσον οι υπεύθυνοι για τον πολιτισμό αντιλαμβάνονται τη σχέση μεταξύ πολιτισμού και ανάπτυξης.

Γ.1. Υπάρχει κάποια στρατηγική σχετική με την αξιοποίηση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων για κοινωνική ή/ και οικονομική ανάπτυξη;

Ναι όχι Αν ναι, παρακαλώ δώστε λεπτομέρειες

Γ.2. Υπάρχει πολεοδομικός σχεδιασμός / προγραμματισμός;

Γ.3. Υπάρχει πολιτιστικό κέντρο, σε χωροταξικό επίπεδο, στο εμπορικό /διοικητικό κέντρο της πόλης;

Γ.4. Υπάρχουν οι κτιριακές υποδομές και αν ναι, σε ποια έκταση απλωμένες;

Γ.5. Υπάρχει συντονισμός ή τουλάχιστον γίνεται προσπάθεια από τη δημοτική αρχή να συντονιστούν οι πολιτιστικές δραστηριότητες με τις ακόλουθες πολιτικές;

- ✓ Περιφερειακός σχεδιασμός,
- ✓ Φωτισμός των δρόμων,
- ✓ Πεζοδρόμηση,
- ✓ Έλεγχος της κυκλοφορίας αυτοκινήτων,
- ✓ Δημόσιες συγκοινωνίες και μεταφορές,
- ✓ Αστυνόμευση,
- ✓ Φροντίδα για τα παιδιά,
- ✓ Υπηρεσίες πληροφόρησης,
- ✓ Άλλες, παρακαλώ εξειδικεύστε.

Γ.6. Οι δραστηριότητες που οργανώνονται συμβαίνουν:

- ✓ Αποκεντρωμένα στις γειτονιές, φιλοξενούμενες σε διάφορα κτίρια,
- ✓ Αποκεντρωμένα στις γειτονιές της πόλης, στην ύπαιθρο,
- ✓ Στα απομακρυσμένα σημεία της πόλης, σε διάφορα κτίρια,
- ✓ Στα απομακρυσμένα σημεία της πόλης, στην ύπαιθρο,
- ✓ Στο εμπορικό /επιχειρηματικό κέντρο, σε κατάλληλα κτίρια,
- ✓ Στο εμπορικό /επιχειρηματικό κέντρο, στην ύπαιθρο,
- ✓ Σε ειδικά κτίρια για τη περίπτωση (πχ θέατρα, συνεδριακά κέντρα κλπ).

Γ.7. Ιεραρχήστε τους εξής αναπτυξιακούς στόχους, όσον αφορά την πολιτιστική πολιτική και την οικονομική ή/ και κοινωνική ανάπτυξη:

- ✓ Δημιουργία άμεσου εισοδήματος,
- ✓ Δημιουργία άμεσης απασχόλησης,
- ✓ Ενδυνάμωση της κοινότητας,
- ✓ Δημιουργία έμμεσου εισοδήματος,
- ✓ Δημιουργία έμμεσης απασχόλησης,
- ✓ Επανάδρυση του δημόσιου χώρου,
- ✓ Περιβαλλοντική ανανέωση,
- ✓ Διαφήμιση του χώρου στους τουρίστες,

- ✓ Διαφήμιση του χώρου σε εξειδικευμένο προσωπικό,
- ✓ Διαφήμιση του χώρου σε επενδυτές,
- ✓ Εκδημοκρατισμός του δημόσιου χώρου,
- ✓ Προσωπική ανάπτυξη και εξέλιξη,
- ✓ Κοινωνική συνοχή,
- ✓ Τοπική ταυτότητα και κύρος,
- ✓ Εκδημοκρατισμός των πολιτιστικών δραστηριοτήτων.

Γ.8. Επαγγελματίες και ερασιτέχνες συνυπάρχουν; Αναφέρατε παραδείγματα.

Γ.9. Υπάρχει δυνατότητα, για τους οργανωτές πολιτιστικών δραστηριοτήτων, μικρής ή μεσαίας κλίμακας, να δεχθούν εκπαίδευση σε θέματα διαχείρισης πολιτιστικών δραστηριοτήτων;

Γ.10. Υπάρχουν στοιχεία για την απασχόληση στον πολιτισμό; Εποχιακοί/ μόνιμοι εργαζόμενοι, σε ποιους χώρους, ποιες ειδικότητες κλπ.

Δ. Σχέσεις της τοπικής αυτοδιοίκησης με την κεντρική.

Δ.1. Ο Δήμος είναι αυτόνομος, έναντι της κεντρικής διοίκησης, στην ανάπτυξη των πολιτιστικών δραστηριοτήτων;

Δ.2. Η χρηματοδότηση του Δήμου από το κράτος είναι δεσμευτική για την πολιτιστική του πολιτική;

Δ.3. Υπάρχουν πολιτιστικά «αντικείμενα» (Μουσεία, φυσικός πλούτος, βιβλιοθήκες, μνημεία κλπ) που δεν ανήκουν στη δικαιοδοσία του Δήμου, αν και χωροταξικά εντάσσονται σε αυτόν;

Δ.4. Έχετε να καταθέσετε νομοθετικά και άλλα προβλήματα που παρακωλύουν το πρόγραμμα πολιτιστικής ανάπτυξης του Δήμου; (πχ χρηματοδοτική εξάρτηση από το ΥΠΟ, επισκευή και φωταγώγηση δρόμων από το ΥΠΕΧΩΔΕ, κλπ).

Δ.5. Έχετε να προτείνετε λύσεις στα διάφορα προβλήματα;

Δ.6. Έχετε να προσθέσετε κάτι που δεν έχει προβλεφθεί στο ερωτηματολόγιο;

Ευχαριστώ